

ISKOLAI SZEMLE.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY.

A „Somogy megyei tanító-egylet“ a „Csurgói járási népnevelési-egylet“ és a „Somogyvármegyei kir. tanfelügyelőség“ rendes közlönye.

Megjelenik e lap (jul. és aug. hónapokat kivéve) minden hó 10-én és 25-én. **Előfizetési ára:** Egész évre 3 frt Az előfizetést két részletben is elfogadjuk. A „Somogy megyei tanító-egylet“ tagjai a lapot megrendelésre is megkaphatják. Az előfizetési díjak Bátor Lajos kép. tanár, a lap szellemi részét illető küldemények Adorján Miklós kép. gyak. isk. tanító nevére czimzandók. — Kéziratok vissza nem adatnak. — Hirdetések jutányosan számíttatnak.

Leányaink a külföldi iskolákban.

I.

„A nagy világon e kívül nincsen számodra hely“ mondja a koszorus költő mindannyiunknak. De fájdalom! sokaknak hiába mondja. Ha végig lapozzuk a szomszéd Ausztria leányiskoláinak értesítőit, lép-ten-nyomon találjuk a sok magyar nevet, a tanulók származási helyének rovatában pedig a magyar helységneveknek egész sorozatát. Szomorúan tesztük félre hölgyeink honszeretetének e nem igen kedvező bizonyítványait s eszünkbe jutnak a költő egy másik versének vég-szavai: „Márványkebel átka van asszonyidom!“

Sokat beszéltek és irtak már arról, hogy némely alacsony intel ligentiájú vagy ferde gondolkodástú gazdag szülék nem tudván már pénzükkel mit tenni, leányaikat szívük egyik legdrágább kincsétől a nemzeti érzéstől fosztják meg s kiküldik külföldi iskolákba. Úgy gondolkoznak ugyanis, hogy magyarul hazánkban úgy is tud még a paraszt is, idegen nyelvet pedig hazai iskolában alaposan megtanulni nem lehet, világos tehát, hogy leányukat okvetlen külföldi iskolába kell küldeniök. Mert hát a miveltség nem egyéb mint idegen nyelven beszélni és zongorázni tudni. A többi az mind sallang. Megvallom mindeddig nagy fontosságot nem is tulajdonítottam ennek a külföldi iskolázásnak, mert az ily gondolkozású szüléket csak furcsa kivételeknek tartottam u. n. „különcz“-öknek, számukat pedig igen alacsonyra becsültem. Ez évben azonban több ausztriai iskolától értesítőt kérvén, ez értesítőkből oly szomorú adatokat kellett kiolvasnom, a melyek leányaink külföldi iskolázását nemcsak hogy nem jelentéktelennek, hanem nemzetiségünkre kész veszedelemnek tüntetik föl. Még eddig nem sok iskola értesítőjét vizsgáltam meg, de már az eddigiekből is világos előttem az, hogy százakra megy azon magyar leányok száma, kik külföldön szereznek magasabb fokú miveltséget a nemzeti érzés rovására.

Addig is — mig adataimat összegyűjtve — határozott számokban kimutathatnám tapasztalataimat, egyelőre csak minden fajta leányiskola közül egyet akarok bemutatni, hogy alkalmá legyen az olvasónak összehasonlítani a külföldi intézetek szervezetét a megfelelő hazaiakkal s fogalma legyen azon szellemről, mely bennük uralkodik.

Szólani fogok a felsőbb leányiskolákról, polgári leányiskolákról nehány szakiskoláról és a meghatározhatatlan jellegű u. n. „Institút“-okról.

A felsőbb leányiskolák közül a gráezi községi felsőbb leányiskolát választom, a melynek csalogató hirdetésményeivel nemcsak a „Pester Lloyd“-nak, hanem egyik-másik magyar nyelven irt napilapunk hátulján is bőven találkozunk.

Ez intézet hat osztályú s növendékeit az elemi iskola 4. osztályából veszi. Szervezete tehát a mi elsőfokú felsőbb leányiskoláinkéval megegyező. Nagy eltérés mutatkozik azonban a tantervben, még pedig nem a mi intézeteink rovására. Először is furcsa az, hogy a *kézimunka nincs a kötelezett tárgyak között*. Heti két órában tanítják ugyan, mint rendkívüli tárgyat, de 187 tanuló közül csak 46 akadt, ki erre beiratkozott. A tananyag pedig tisztán diszmunkákra szorítkozik. Ha ezzel egybevetjük a mi felsőbb leányiskoláink tantervét, melyben a kézimunka kötelezett tárgyként szerepel és nem csak a diszmunkákat, hanem a hasznosabb munkákat is felöleli, nincs mit irigyelnünk, osztrák szomszédaink tantervében.

A *háztartástan*, melyre a mi tervünkben szintén súly van fektetve, ez intézetben csak a 6. osztályban heti 1 órában tanítatik. A végzett tananyag felsorolása után meg is jegyzi az illető szaktanár, hogy jó részét nem volt képes elvégezni az idő rövidsége folytán.

Egészségtannak, neveléstannak hírért sem hallják az osztrák felsőbb leányiskola növendékei, a mely tárgyak ugyancsak rájuk férnének a leendő anyákra.

Vallástant ezen a női fogékony szívre nézve annyira szükséges tárgyat csak a három első osztály tanul, a felsőbb osztályokban a sok khémia és csillagászat hatása alatt akár atheistákká is fejlődhetnek.

Az *anyanyelvi oktatás* — valljuk meg — jobban van tervezve, mint a miénk. A mennyiben a főszó az irálygyakorlatokra és az irodalmi művek olvasására van helyezve. Nem tanulnak sem n. n. irálytant és szerkezetant, sem rendszeres költészetant, hanem sokat olvasnak és irnak. — Ez mindenesetre igen hasznos lehet a mi leányainknak is, csak hogy erősödik-e ezzel *saját nemzetük* iránti szeretetük, a melynek irodalmát csak hírből ismerik?

Az *idegen nyelvi* tanítás is célszerűbb és sikeresebb, mint a mi iskoláinkban, a mennyiben a felsőbb osztályokban már az oktatási nyelv is az illető idegen nyelv lehet és a végvizsgálaton a franczia irodalomból francziául felelnek. Ebben mindenesetre felülmúlják a mi iskoláinkat, de nem sokáig. A mult iskolai évben már kikerültek a budapesti nevelő és nyelvtanítónőképezde első növendékei s ezek segítségével bizonyára ki fogjuk állani e tekintetben is a versenyt.

A *történelmi és földrajzi* oktatás sokkal terjedelmesebb, mint mi nálunk. A földrajz osztályonként 2 órával, a történelem a 2. osztálytól kezdve mindvégig 2—3 órával szerepel. A mi tantervünk nem juttat ugyan ennyi időt a történelemnek és földrajznak, de nagy előnye, hogy a hazai történelemre külön iskolai évet szentel. Ez által a nemzeti érzés kifejlődését jobban előmozdítja. Nálunk is jobb volna ugyan az alsóbb osztályokban is tanítani egy éven át magyar történelmet, mert sajnos, hogy a növendékek azon jó nagy része, mely csak egy-két évig jár ez iskolába, ilymódon elkerüli a hazai történet tanulását; azonban segít némiképen e bajon az a körülmény, hogy az alsóbb

osztályok olvasókönyvei telve vannak hazai történelmi és földrajzi tárgyú olvasmányokkal.

A *menyiségtant és természettudományokat* az osztrák felsőbb leányiskolákban olyan terjedelemben és tankönyvekből tanítják, mint a középiskolákban. Még a vegytant is oly könyvből tanítják a 4. osztályban, mely a középiskolák *felső osztályai* számára készült. A természetrajzban pedig még a *paläontológiát* is részletesen tárgyalják: Ezekből a mi leányaink bizony nem kérnek.

A *művészeti tárgyak* (rajz, torna, ének) tanterve nagyjában megegyez a miénkkel. Csodálatos azonban, hogy éneket csak a két alsó osztályban tanulnak. A torna pedig a 4. osztálytól kezdve még facultative sincs fölvéve. A mi tantervünk e két utóbbi test- és kedélyképző tárgyak művelésére több figyelemmel van.

A *tanerők* — kivéven a kézimunka és ének tanítónőjét — valamennyien *férfiak* és pedig középiskolai tanárok, kiknek legnagyobb része egy vagy két tárgyat tanít, a melyekre képesítve van. Elgondolható, hogy mennyire hátrányára válik a leányövédeknek az egyes tudományokba való szorosán szakszerű elmélyedés és a női vezetés hiánya. Van ugyan két u. n. „*Aufsichtsdame*“ is. Ezeknek munkaköre azonban alig terjedhet többre, mint, hogy óráközben feltügyelnek a rendre s ezen alárendelt szereplésük által nem igen emelhetik a növendékekben a *női becsérzetet*. — Maga az igazgató is természettudós, egyik tanárt pedig év közben a gráci műgyetemre nevezték ki a vegytani tanszékre. — Ily érdemes szaktudósok vezetése alatt állanak a jövődöbéli anyák és gazdasszonyok a gráci felsőbb leányiskolában.

A *tanszerek gyarapodásának* kimutatása 6 sűrűn nyomott lapra terjed, a növendékek *magaviseletéről*, fegyelmi szabályokról, *templomlátogatásról*, *iskolai ünnepélyekről*, *önképző köréről*, azonban egy árva szó sem foglaltatik benne. Ezeket úgy látszik a tudós professor urak mint jelentéktelen apróságokat — a magyar iskolák haszontalan passzióinak tartják.

Ime ezekben vázoltam röviden az osztrák felsőbb leányiskolák szervezetét és a bennük uralkodó szellemet. A kép azonban nem volna teljes, ha röviden nem érinteném azt a felfogást is, mely ez intézet falai között mirőlünk és a mi közjogi viszonyaink felől fennáll. (Ebben különben a legtöbbször értesítő megegyez). A tanulók származási helyének kimutatásánál hazánk a belföldhöz számítottatik és ilyen sorrendben van több darabban közzéékelve az *összbirodalom* többi tartományainak: Stájerország, Salzburg, Tirol, Karinthia, Krajna, *Tengermellék*, *Horvátország*, *Slavonia*, *Magyarország*, *Bánság*, Galiczia, *Erdély*, Alsó Ausztria, Csehország, Morvaország. Csak arra vagyok kíváncsi, hogy a földrajzi tankönyvben miképen vagyunk és hány részre darabolva.

És most hádd lássuk hányan vannak és miféle állásbeliek azon magyar honpolgárok, kik messze vidékről is, óriási pénzáldozattal küldik Grácba gyermekeiket, hogy az itt vázolt szellemben nevelkedjenek?

187 tanuló közül 14 van magyarországbelinek feltüntetve (ide nem számítva Slavoniát, Horvátországot és a tengermelléket). Ezek a következő helységekből valók: Felső-Tömös, Fiume*) (*Kroatien!*!),

*) Családi neve: *von Szabó*.

N.-Beckerek, Szabadka, N.-Czenk (?) Kapuvár, Budapest (?), Gyöngyös,
N.-Szombat, Boglár (!), Pécs (?). Szüleik közül polgári állásra nézve
köztisztviselő 2, értelmiségi 5, kereskedő 2, földbirtokos 1, katona 4.

„Uram bocsáss meg nékik, mert nem tudják mit cselekesznek!”

ENDREI RÓZSA.

Forrás: Iskolai Szemle, 1890. november 25., 229. - 232. oldal

(A csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium Könyvtárának gyűjteményéből)